

Капітан Смуток

Автор:

[Сергій Мартинюк](#)

Капітан Смуток

Сергій Мартинюк

Дебют

Дебютний роман Сергія Мартинюка, лідера відомого українського гурту «Фіолет», – незвична, заворожуюча книга. Оповідач історії, який не вимовить за весь роман жодного слова, вирушає зі своїм єдиним другом, котрий має дивне прізвисько невідомого походження – Пі, в мандри Україною. На цьому шляху героїв чекатимуть зустрічі з придорожніми повіями, підступними волоцюгами, ображеними на світ художниками, щойно посталими та згаслими зірками рок-н-ролла, матеріалізованими примарами минулого та містичними зблисками майбутнього. Загадкова мета вестиме героїв химерними лабіринтами їхніх власних сподівань, страхів та ілюзій, а справжній сенс цієї мандрівки вони осягнуть лише наприкінці дороги, що сама – наче заново прожите життя.

Сергій Мартинюк

Капітан Смуток

Шановний читачу!

Спасибі, що придбали цю книгу.

Нагадуємо, що вона є об'єктом Закону України «Про авторське і суміжні право», порушення якого карається за статтею 176 Кримінального кодексу України «Порушення авторського права і суміжних прав» штрафом від ста до

чотирьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправними роботами на строк до двох років, з конфіскацією та знищенням всіх примірників творів, матеріальних носіїв комп'ютерних програм, баз даних, виконань, фонограм, програм мовлення та обладнання і матеріалів, призначених для їх виготовлення і відтворення. Повторне порушення карається штрафом від тисячі до двох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправними роботами на строк до двох років, або позбавленням волі на той самий строк, з конфіскацією та знищенням всіх примірників, матеріальних носіїв комп'ютерних програм, баз даних, виконань, фонограм, програм мовлення, аудіо - і відеокасет, дискет, інших носіїв інформації, обладнання та матеріалів, призначених для їх виготовлення і відтворення. Кримінальне переслідування також відбувається згідно з відповідними законами країн, де зафіксовано незаконне відтворення (поширення) творів.

Книга містить криптографічний захист, що дозволяє визначити, хто є джерелом незаконного розповсюдження (відтворення) творів.

Щиро сподіваємося, що Ви з повагою поставитеся до інтелектуальної праці інших і ще раз Вам вдячні!

ПЕРЕДМОВА

Епіграфів тут багато, і спершу це викликає деяку підозру, хоч уже невдовзі починаєш розуміти: це не вивіски для прикриття, а своєрідний Авторів іконостас, духовні предтечі й отці-засновники його «Капітана» – само по собі доволі цілісне і пристойне товариство. Керуак, Кізі, Буковські, Паланік... І звісно, Селінджер, чи то пак Голден Колфілд, який очікувано матеріалізується зачитуваним і перечитуваним примірником «Ловця».

Що неочікувано (підкреслю – особисто для мене) – це Авторове в моїх очах радикальне роздвоєння. Ніяк не можу повірити, що фронтмен гурту, музику якого я не витримую довше двох хвилин, і автор цієї прози, від якої часом так важко мені відірватися – одна й та ж людина. Цей солодкавий і, на жаль, такий типово український «дівчачий рок» в моїй уяві ніяк не хоче корелювати з жорсткістю та мудрістю, справжністю та цинічною ніжністю, а головне – з максималізмом романного письма. Так, нерівного, стрибкоподібного. Так, іноді

штучного. Але все ж переважно міцного і зрілого.

Тож роздвоєння нехай залишається на моєму сумлінні. Всіх же нас, хто читає книжки, та ще й українською, годиться привітати з новим іменем, новим романом, новим героєм.

І страшенно цікаво, як усе складеться далі.

Юрій Андрухович

Завжди існує дещо більше, завжди можна зробити маленький крок вперед...

Джек Керуак «В дорозі»

Я не повинен забути, що я живий...

Рей Бредбері «Кульбабове вино»

Вік – всього лише число.

Стівен Кінг «Країна розваг»

Можливо, самовдосконалення – це ще не все.

Можливо, саморуйнування набагато важливіше.

Чак Паланік «Бійцівський клуб»

...По небагатьох днях зібрав син молодший усе та й подався до далекого краю, і розтратив маєток свій там...

Притча про блудного сина (Лк. 15:11-32)

Ні, я ненормальний! Клянуся богом, я божевільний!

Джером Селінджер «Ловець у житті»

...Цікаво, як Макмерфі вдалося знову зробити мене великим.

Кен Кізі «Над зозулиним гніздом»

Зранку був ранок, і я досі був живий.

Чарлз Буковскі «Поштамт»

1

Пі на все мав свої залізні причини.

На раптові зникнення з «тепер» і не менш раптові появи «на завтра». На диявольську пиятику і сумнівної репутації дівчат з жовтими прокуреними пальцями та хронічним герпесом на потрісканих губах. На безіменних пристаркуватих друзів-волоцюг з глибинним знанням вищої математики та кинутих напризволяще дітей теренами ледь не всієї країни. На бруднороті тусовки закинутими підвалами з юними безпритульними гастролерами та грибоподібних фанів творчого послілля Кастанеди. Фактично на все – раціональним воно здавалося чи абсолютно позбавленим звичних норм людської логіки.

От тільки про причини Пі здебільшого волів гордо мовчати. Мовляв, для чого вам питання, відповіді на які вам не сподобаються? У вас завжди лишатиметься вічний двигун конвеєра свіжих новин у стрічках соцмереж – як відволікаючий від реальності маневр, священна місія продовження роду і ритуального виховання собі подібних. А ще – затишна перспектива світлої, як останній день літа, старості й омріяний шанс на свій персональний джекпот. Для чого зайві питання?.. Щасливе «потім» снить небуттям і теперішнього знати не знає.

Так, Пі був ще тим пройдисвітом, і за спиною в нього, як видається мені зараз, лишився далеко не один пройдений світ: десь уцент поруйнований і згаслий, як

місячні кратери, а десь квітучий і життєдайний – справжній Едем, що постав на місці безнадійно мертвої Сахари. Наслідивши тут і там відбитками ситуативних підйомів та падінь, Пі розмірено крокував далі, забуваючи про одних і з лотерейною точністю згадуючи про інших.

– Одні проживають життя на сноуборді, інші – на лижах, – любив повторювати Пі. – Я переконаний сноубордист – розбишака і митець. Лижники – надто делікатні та правильні. Їм часто не стає духу на те, що сноубордисти роблять однією лівою та із заплющеними очима.

Втім, любити його я не переставав ніколи. Навіть тоді, коли ладен був розмазати цього хирлявого вертихвоста найзамизганішими тротуарами одеського Привозу чи облупленими стінами чумних підворіть столичної Трої. Таких, як Пі, треба було пошукати. Його хвороблива винятковість межувала зі складними психопатологіями, замішаними на крайнощах та хаосі: таких або жертовно люблять, або свято ненавидять.

Мій надприродний потяг до цього психа з очима безалаберного немовляти пояснювався явищем, яке хтось колись назвав «життєтвердною руйнацією»: себе нового ти можеш здобути тільки тоді, коли холоднокровно розчавиш себе старого.

Пі був ідеальним знаряддям самогубства для мого звичного «я». Завжди.

Химерний вираз його обличчя подекуди межував із магічним зачудуванням світом розумово відсталі дитини. Дитина ця повсякчас вимагала експериментів та нових досвідів. Чого б це їй не коштувало: зламані ноги, запльовані буцегарні чи серйозного вльоту на гроші. Таким я його остерігався найбільше – передбачити розвиток подій тоді було абсолютно неможливо: грабуватиме він секс-шоп, стрибатиме на купу піску з четвертого поверху недобудови чи гримуватиметься під дешеvu повію і продаватиме себе для розваги далекобійникам, щоб потім зробити їм сюрприз. Усе це і багато чого іншого з Пі вже траплялося. Сноубордист, знову ж таки.

Іншим разом перед тобою гарцював безкомпромісний, пропаший рецидивіст із грайливим поглядом та манерами молодого Алена Делона. Естетично витончений гвалтівник дискотечних німфоманок, цинічний грабіжник запліснявілих мафіозі та брудний сутенер з повним борделем провінційних зірок

– Пі напрочуд гарно вживався в нові ролі та віртуозно змінював їх на інші. Проте переважно просто грав – не більше. Таким я його остерігався значно менше – саме так він зазвичай бавився: адаптував до реальності черговий сценарій артахусного блокбастера власного авторства.

Інколи в ньому прокидався поет-нонконформіст або вільний художник, як любив він називати себе в третій особі. Тоді Пі розписував своїми багатозначними білими віршами двері привокзальних туалетів. Або малював маркером геометрично вивірені пейзажі на капотах «Лексусів», що їх необачні власники лишали незграбно припаркованими на тротуарах нічних міст.

Капітан Смук, вершник на безголовому коні короткочасної літньої ночі.

Рідше, в хмільному трансі, поночі, в якомусь неприглядному караоке-клубі, в оточенні незнайомих людей, під фонограму одного з хітів «Океану Ельзи» чи єдиного хіта «Bon Jovi», він натхненно, хоча й не зовсім ритмічно, фристайлив про своє босяцьке життя, виповнюючи вуха присутніх неримованими рядками з лайкою та соковитими фактами власної біографії. Допоки його не викидали з клубу розлючені охоронці під істеричні крики Пі про расизм, неприйняття білих в репі та культурний фашизм. Про те, що він неодмінно повернеться і розкладе по полицках і рядках усю правду, і жодні кулаки не зупинять цієї стихії, бо вона – божественний синхрон життєвого пульсу.

Таким я його любив найбільше. Таким Пі я відверто захоплювався.

Чи має любов раціональну причинність? Навряд.

2

От і зараз, коли мое обличчя ніяково цілувало асфальт на задньому подвір'ї автозаправки десь за околицями Житомира, він наче розчинився в повітрі. Хоча декілька хвилин тому оскаженіло кричав в очі темним полям на горизонті: мовляв, покаже ще всім, де раки зимують, головне – перебути цей складний період. Період доступних тіл та занадто абстрактного мистецтва.

Його на розмірів п'ять більша футболка, вкрадена зранку на секунді в Рівному, урочисто тріпотіла жовтим стягом на фоні густого мазуту поліської ночі. Звичайна жовта футболка, без креативних принтів на кшталт Папи Римського з головою Дарта Вейдера на червоній «Веспі» й епатажних написів типу «Fuck Me I'm Famous». Футболка, яка б ідеально пасувала раннім рокам Ісуса Христа.

Пі був п'яний. Пі завжди був хоча б трохи, але п'яний. І я не певен, що справа тільки в алкоголі. Що справа в фізіології, екології чи впливах оточення. Не певен.

– Мій дід в дитинстві багато і злісно дражнив мене, – якось розповів Пі. – Обзивав, кпинив, робив мені «кропивку»... Я терпів і вичікував. А потім, коли він засинав, витягував у нього з нагрудної кишені сорочки цигарки і ховав їх. Щоб купити улюблену «Приму» без фільтра, діду потрібно було пертися в інше село, через що він дико злився й обіцяв відірвати мені яйця, коли виявиться, що то моїх рук справа. Кінець кінцем ми випрацювали розумний паритет. Дід лишався при своїх цигарках, я з грошима на «Мівіну» і з відсутністю кпинів з «кропивкою». Це називається мудрість.

Я спробував підвестися, але не зміг. Голова пульсувала точковими спалахами сліпуче гарячого болю, наче невідомий садист у ній розвісив новорічні гірлянди в найгіршому з можливих режимів їх роботи. Кололо в животі, сполохано стугоніло в грудях, з носа струменіла кривава юшка. Нещодавно підлатана права «четвірка» у верхній щелепі час від часу пронизувала мізки бронебійним струмом. Тупим ниттям давало знати про себе ліве коліно. Воно завжди нило під час різного ступеня попандосів.

У повітрі низькою нотою зависло тривожне гудіння, і мені знадобилася ціла хвилина, щоб зрозуміти: так звучить мій біль. Біль, хитро підсвічений розсіяним світлом ліхтаря, що гордовито бовванів за декілька метрів від мого розпластаного тіла. Ідеальна сцена для нового полотна Мунка.

Подібне зі мною вже траплялося. Якось у дитинстві, в рідному Дубні, коли мені було років дванадцять і я набирався перших чоловічих сил, на мене накинулася згряя циганчат. Сталося це, що символічно, теж навесні. Хоча ці замурані нечупари і здавалися молодшими за мене, їх було значно більше. Очолювала ватагу, як не дивно, дівчина. В білій, зашурганій до чорноти сукепці, з грізним поглядом вовчих очей та ланцюгом у руках, яким вона вправно вертіла перед собою.

Спочатку, тримаючись на протилежному боці малолюдного провулка, куди мене занесло в бездумних тиняннях районом, вони із самовдоволеним сміхом володарів цього світу вигукували в мій бік слівця на зразок «макака» та «гнида». Я, скільки міг, стримувався, після чого, вже не контролюючи себе, в пориві гніву показав агресорам свій чи не перший в житті «fuck». Той жест циганчат, імовірно, добряче роздраконив. Вже за якихось десять секунд їхні брудні руки з ногами обрушилися на мое беззахисне тіло. Все, що я міг, – це, лежачи на тротуарі, так-сяк прикривати руками обличчя, і, підібгавши під груди коліна, захищати живіт. Трохи згодом провулком рознеслося жіноче репетування...

Галайкаючи, наче монголо-татарська орда, циганчата за лічені секунди зникли з поля зору, а я – з розбитим носом, роздертими колінами та розпеченим оладком замість лівого ока – посунув додому, втираючи на ходу рясні сльози та картаючи себе за той необережний «fuck». Картаючи та водночас сповнюючись досі незнаною погордою за свою вже не цнотливу сміливість.

Циган я не любив (радше боявся) і до того, хоча та пригода остаточно укорінила в мені сталі несприйняття цих кочівників сучасним урбаном, поїдачів іжаків та чифірних гурманів, торговців ширкою та краденим. Хоча й тоді, і зараз я був цілком свідомий того, що на місці малолітніх ромів могла бути згряя подібних мені білодупих зайд із сусіднього району. І ця правда життя для мене й досі вище за всі висмоктані з невідомо якого пальця теорії про кращість чи гіршість якихось народів. Такі речі завжди полягають у площині людяності, і ніколи – в площині кольору шкіри.

Минуло багато років, а я цю, в чомусь знакову для себе, пригоду пам'ятаю в найдрібніших деталях – від кольорів до звуків та запахів: червона кепка з американським орлом на одному з нападників, босі ноги з довгими брудними нігтями в іншого, ланцюг у руках циганської принцеси, яка була надто близько до віку, коли, за традиціями ромів, мала стати жінкою, якщо досі нею не стала, повні кишені копійок у третього – без передніх зубів і з великим рубцем на щоці, безголосе сопіння дикунських писків наді мною, глухі удари ніг по тілу, моя зношена смарагдова футболка з парою тенісних ракеток на ній і гидкий запах власного поту, який через переляк набув ще ядучіших відтінків.

А ще – небо над головою, в зефірних обрисах хмар та рихлих слідах літаків.

Нині на вулицях знову гарувала весна. Перші дні травня пустотливо закликали стати частиною правічного танку природи, манили завуальованою садовим

квітом розпустою та новими життєвими перехрестями. Гостро бажалося дихати тими днями, впиватися їх глибинними соками, шукати першопричини всього суцього, а знайшовши їх, сидіти й хилитати ногами на найвищій гілляці старої заквітчаної папіровки.

Юний весняний вітер прохолодними поривами грай- ливо нишпорив переповненими смітниками, дружньо потріплюючи мое відучора немите волосся. Ніч безпардонно дихала в заюшений фейс липкою, майже болотяною вологою. Небо вгорі, густо всипане суцвіттями зірок, вабило й заколисувало. Поруч пробіг чорний кудлатий пес-примара. Від нього смерділо сечею та тухлою рибою. Я би сказав, що саме так пахне життя, але життя подекуди пахне і розкладеними на триденному липневому сонці тілами збитих котів. Якщо, звісно, не пахне рідним домом, маминими сирниками чи невинним тілом жінки твого життя.

Саме зараз, у ці короткочасні митті безпредметного осяяння, кортіло написати короткий, але влучний вірш про вічність. Короткий, як життя Кобейна, і влучний, як та історичної значимості куля, котра вкоротила Курту життя. Вірш, який було б не соромно вишкрябати на надмогильній плиті нашої юності.

Десь наче зовсім здалеку до мене долинали уривки розмов далекобійників зі строкатими розливами їхнього кінського реготу, радійна музика з прокурених салонів їхніх «Volvo» та «MAN'ів», хриплий голос оператора заправки, відголоси дорожнього руху та істеричний плач дитини.

Хоча не виключено, що то був крик якоїсь невідомої мені пташки. Одуда? Сови? Старого самотнього тетерука? Сапсана, чия швидкість може перевищувати 300 кілометрів за годину? Все можливо. Мені завжди бракувало знань з орнітології, хоча з дитинства кортіло розбиратися в тонкощах життя пернатих. Хоча б тому, що птахи мають над людьми одну дуже важливу перевагу, і вона полягає далеко не в їхньому природному вмінні літати. Справа в іншому. Птахи, на відміну від людей, не мріють. Вони живуть. Так, як уміють.

- Хай краще птахи сруть мені на голову, ніж люди під ноги,- полюбляв повторювати Пі.- Я сказав щось недоречне?..

У школі, якщо чесно, мені значно більше подобалися фізкультура та зарубіжна література. Та й на уроках фізкультури мене впирали тільки останні п'ятнадцять хвилин, коли стабільно осатанілий від нашої неконтрольованості фізрук вряди-

годи дозволяв нам пограти у футбол. Література ж вабила мене пишнотою грудей вчительки – в тих Гімалаях можна було і знайти себе, і безповоротно загубити.

Хоча, ніде правди діти, читати книжки я почав з ранніх років. Від нічого робити. Як і цікавитися сексом. Цікавитися. Не більше. Наче соромився того всього. Наче визнати факт свого інтересу до сексу значило публічно оголосити себе збоченцем. Наче читання в таких обсягах, до якого я вдавався у шкільні роки, не було збоченням для мого розхристаного віку.

– Бажання злягатися – це так же природно, як бажання їсти. Неприродно заперечувати його в собі, – усміхаючись, стверджував Пі. – Збоченці не ті, хто багато кохаються, а ті, хто знаходять у собі причини не кохатися.

З

Події останніх п'яти хвилин збили мене з ніг і з пантелику: невдала спроба порозумітися з парочкою проїжджих незнайомців із чорного «Renault Trafic» із тріснутим лобовим на предмет можливості підкинути нас із Пі в напрямку столиці (та в будь-якому напрямку, зрештою!.. ніхто з нас двох, ні я, ні Пі, не знав, куди ми держимо сьогодні курс) закінчилась серією прицільних ударів межі очі. Це трапилося за будівлею заправки, куди ті завбачливо завели мене перед тим як підступно віддубасити, пограбувати і нагло лишити спливати кров'ю під незмірним склепінням цнотливо-травневого неба.

А що, як у мене стався би внутрішній крововилив і я там же помер? На заправці, неподалік від свіжої, ще паруючої купи собачих вивертів, в останні хвилини життя вимірюючи його кількістю прочитаних книг... Світ умотивовано жорстокий. Я невмотивовано слабкий. І це не вирок моїй безхребетній волі до життя – це акт обвинувачення нашої цивілізації. Вона тільки імітує, що захищає слабших, а насправді повсякчас збиткується з них.

– Долі видніше, коли вкоїти з нами свій черговий фокус, – любив повторювати Пі. – І не варто перейматися доцільністю її рішень – рано чи пізно мозаїка складеться. Про всяк випадок ти завжди можеш відповісти долі неочікуваним кульбітом зі свого боку. І тоді вже нехай вона слідкує за мозаїкою.

Найбільш образливим було те, що під час побиття ці двоє навіть цигарок із губ не випустили. Я чітко фіксував гострий запах солярки від їхніх рук, затхлий душок немитих чоловічих промежин, прокуреність віддиху та нудотний аромат дешевої туалетної води. Один з них, із золотим зубом, у білій кепці з написом «Everlast», смачно відригнув в процесі, і я мало не виблював від гидкого смороду неперетравленої ковбаси зі спиртним. Але стримався, бо на той момент ледь не захлинався власною кров'ю.

Попри таку показну жорстокість, ці окуні були жалюгідними та смішними. Далеко не такими грізними й безкомпромісними, як бандюки з нашого дитинства. Я й досі пам'ятаю ті обличчя, профілі, жести і холодний метал поглядів... Суворолика братва в куртках різного ступеня потертості та якості шкірзамінника (байдуже – літо чи зима на вулиці), хто на колесах, а хто на своїх двох. Дрібний рекет, що кришував наші ринки з кіосками по районах. Політичні схеми, само собою, і багато чого іншого, далекого від пізнань і уявлень дитини, яка хоч і виростала в дев'яностих, та все ж лишалася дитиною.

Про все це я чув і від Пі, і від дорослих. Дещо читав у міській пресі, а дещо бачив і на власні очі. В нашому маленькому містечку плавала така ж дрібна риба, хоча гонору їй було не позичати. Коли крутелики з'ясовували між собою стосунки, міліція намагалася в їхні справи не втручатися, очікуючи на ситуативного переможця й того, з ким їй доведеться мати справу найближчим часом. Були й розбірки посерйозніше: одного разу невідомі в масках і при «калашах» розстріляли за вечерею бізнесмена з його дружиною, малими дітьми та доbermanом. Співчувало все Дубно, хоча самого бізнесмена, ясна річ, знали одиниці.

Сьогоднішні мої кривдники робили все швидко, професійно і холоднокровно. Я не вважав за потрібне чинити незнайомцям опір або кликати когось на допомогу. Вони забрали і мій гаманець (смішно, але там, окрім тридцяти з лишком гривень, недійсної кредитки та якогось сміття, нічого не було) і стареньку мобілку «Nokia», з якою ми були нерозлучні останніх років п'ять. Потім нападники зникли. Як зник ще раніше в невідомому напрямку Пі.

Той Пі, який три дні тому зненацька покликав мене з собою, і я, замість підготовки до співбесіди перед отриманням першої в житті серйозної роботи, кинувся в дорогу, сповна розуміючи: більше такого запрошення може й не бути. За стільки років нашого знайомства (дружби!) мені нарешті випав шанс утнути

щось дійсно вагоме, достоту божевільне і непередбачуване. Чи не задля саме такого пориву весь цей рейвах навколо, що його хтось колись із легкої руки назвав життям?

Зрештою, можна весь свій вік так і лишатися в стінах малосімейки, де під пильною опікою матері минали мої дитинство, юність та конала в агонії молодість. Там же і померти, сонно жуючи мамині котлети (в кращі часи – коли було м'ясо), перемикаючи по колу обридлі канали з убогими реаліті-шоу, гортаючи десятки раз перечитаного «Робінзона Крузо» та марячи випадково знайденим кейсом, напханим мільйоном доларів, за які легко купити всі свої мрії.

Я сам був наче Робінзон, тільки для моєї історії самотності мені не потрібно було ні потонулих кораблів, ні безлюдних островів. Усе це з легкістю поміщалося в моїй наглухо закупореній від людей голові. Я свідомо вибрав роль непримітного спостерігача.

4

За деякий час збоку почулися мляві, розхлябані кроки. То був Пі. Я пам'ятав манеру його ходи як мінімум зі старших класів, коли він гучно чалапав серед ночі під'їздом на свій п'ятий поверх після чергового дворového збіговиська чи мандрів. Це була хода чи то загнаної (проте гордої та благородної) тварини, яка змирилася з непоправним, чи то просвітленого власним сьайвом пророка, що хильнув зайвого, але не втратив від того своїх сакральних стрижнів.

Я кволо підняв голову і побачив Пі разом із сонно покірною незнайомкою років сорока. Він тримав її за руку як ліпшу подругу і з легким розчаруванням дивився на моє німічне тіло. Підійшов, сів на бордюрі, розважливо, майже аристократично, закурив. Біля нього присіла й супутниця. Дешева придорожня лярва – помилитися, дивлячись на неї, було складно.

– Треба любити ближнього свого, як себе, – наголошував Пі. – Нелюбов до когось – не що інше, як віддзеркалення нашого найгіршого в людині навпроти.

Все, що між ними могло статися, швидше за все, вже успішно сталося. Рівень іскристості очей Пі та сита котяча усмішка в кутиках його губ тільки підтверджували це. Клятий ловелас. Казанова з секунда. Дон Жуан з глибинки.

У напівтемряві я розгледів синці на ногах жінки, зчесаний на носках дерматин туфель, обдертий лак на нігтях, обвітрені губи й по-дитячому сумні очі. Очі – чи не єдине, що нагадувало в її недоладно-розпливчастих обрисах щось питомо людське, живе і тремке. Тільки тим і цінне. Готовий заприсягтися, колись вона була ще тією красунею. Але «колись» – це вимір мертвих матерій та прихисток привидів втраченого. Схоже, свого виходу на сцену з сольним номером вона так і не дочекалася, залишившись обслуговувати темне закулісся.

– Братику, вставай. Нас чекають великі справи.– Пі говорив спокійно і замріяно. Пускав у небо кружала диму, з непідробним інтересом вивчаючи блукаючим поглядом зоряне шатро над головою. Одне з його колін великим, блідим та волохатим оком допитливо визирало з порваних джинсів.– Не час відлежуватися. Ну серйозно. Підіймайся. Та й дама ж тут як-не-як...

Я знайшов сили підвестися. Ніщо нас не мотивує так, як прикре бажання натовкти комусь пику. Комусь, хто нахабно посягнув на основи елементарної людяності. І рятувало Пі зараз тільки те, що я жодного разу в житті нікому не товк пики – чомусь ніколи не мав на те реальних причин (можливостей? сили волі?), хоча їх завжди вистачало тим, хто товк пику мені. Хто вивищувався наді мною в пустопорожніх намаганнях самоствердитися, отримуючи натомість розчарування від моєї неспроможності (небажання?) опиратися.

Дешеві блазні. Сліпі дурні. Безголові телепні. Безмозкі пустодзвони. Безпечні шалапути. Повні бовдури та ім подібні. Я був вище їх усіх. Вище цивілізації показного оспівування культу сили і примусу. Я пив воду з-під крана, поки інші пили чужу кров, повчально приговорюючи при цьому, що вода з труб нас вбиває. Я їв перловку, поки інші жерли м'ясо, виступаючи при цьому проти живих новорічних ялинок і вирубування лісів.

Кров з носа припинила юшити, мій світшот із сірого став брудно-коричневим, ноги зрадницьки підкошувались, але я встояв. У світлі місяця та ліхтаря моя закривавлена фізіономія могла легко зійти на добротний мейкап монстра з популярного серіалу про зомбі. Втім, нікого, судячи з реакції присутніх, ситуація не турбувала. Ні умиротвореного травневою ніччю Пі, ні його гарноокої, змарудженої життям подруги. Я зняв із себе брудний светр і сховав його в

наплічник, залишившись у футболці з каліфорнійським узбережжям на ній. Де ти, мій неозорий океане?

– Це Елла. Знайомся. Вона, щоб ти собі розумів, з Дрогобича. Уяви, мені двадцять вісім, а я досі не був там... Що за місто й люди – хрін його зна. А де я тільки не був за останні десять, зауваж. З ким я тільки не був!.. Хто тільки зі мною не був і що не робив! – Одна половина його обличчя усміхалась, інша – щось мислила. Пі дивився наче повз мене. Повз світ, повз це випадкове життя на прижитомирському узбіччі і тривожну темінь навколишніх полів. Кудись між минулим і майбутнім, у незриму площину, де, можливо, закладаються підвалини якихось важливих життєвих рішень, до яких дістаються тільки одиниці. У такі миті я завжди підсвідомо молив Бога, щоб Пі повернувся до реальності. До світу живих людей і їхніх священних помилок.– Дивно все це... Розкажи щось про Дрогобич. Яким ти його пам'ятаєш. Люблю оповіді з минулого.

Ніхто не звертав особливої уваги на мою примарну постать поруч. Так, ніби я був бездушним компонентом тутешнього краєвиду. Ще одним сміттєвим баком, ліхтарем над головами, сонним хрущем угорі чи бундючним окриком невиспаного далекобійника на заправці. Сказати, що для мене це було чимось новим, я не можу – комусь на життя випадає бути героєм дворових епосів та сердечних драм, а комусь – мовчазним статистом чужих історій. І ті, і інші життєво потрібні. Я статист – таке мое кармічне покликання. Можна сказати, стиль. Тактика ведення вуличних боїв на середніх дистанціях. Стратегія виживання.

Попри лють на Пі і цю пляму жовтого на ньому вкупі з рваними джинсами та стоптаними кедами, я пильніше придивився до Елли. До розмитих пільмою контурів її обличчя та постави плечей. Навряд це її справжнє ім'я. Схоже на те, що вона Аня. Можливо, Оля. Чи навіть Аліна. Але навряд чи Христина і точно не Соломія. Нутром чую. От тільки звідки взялася Елла, що за історія ховається за цим іменем? З якого ракурсу на тебе краще поглянути, жінко з дороги?..

Чомусь вчувається в тій історії прогірклий запах містечкових кабаків дев'яностих років, невибагливі пісні Круга та «Лесоповала», під які пускають скупу чоловічу сльозу грізноокі розбійники часів становлення ринкової економіки. Рибоподібні лабухи за дешевими синтезаторами, провінційні авторитети з огрядними дружинами і дещо доглянутішими коханками за одним столом – і зовсім юними повіями з настороженими очима за іншим. При стволах та братанах. Прокурені салони «дев'яток» на вулиці і старий гранатомет «РПГ-7» у багажнику. Все

схоплено.

Агресивна, товстолоба і гострозуба субкультура дрібного бандитизму, присмачена щедрою тюремною лексикою і відчуттям епохальної вседозволеності. Усе те, до чого я, будучи дитиною, так чи інакше доторкався в роки свого дозрівання, хотілося мені того чи ні. Ніхто і не питав.

Між тим (і зараз як ніколи доречно про це згадати), я завжди пам'ятав: дуже часто там, де ти шукаєш історію, підтекст, підводні камені, на тебе чигає глупа пустота, без кінця-краю і дна з берегом, – у цьому світі надто багато безпричинних речей. Значно більше, ніж ми здатні уявити собі в процесі поверхового пізнання навколишньої дійсності. Деякі питання по суті своїй позбавлені відповідей.

– Я не маю контролю ні над своїми думками, ні над словами, – замислено усміхаючись, стверджував Пі. – Вони живуть у мені автономним життям, тому я знімаю з себе будь-яку відповідальність за сказане чи неказане. Зрештою, що таке слова? Це ситуативна фіксація плинності часу, що вже наступної миті втрачає своє початкове значення. Все інше – це тільки пізніші інтерпретації сказаного людською мовою, не більше. Істинність скороминуща, і в тому її цінність та вага.

Я глибоко переконаний, хоча Пі й не розділяє моєї думки, що саме ми, люди, надаємо первинного змісту багатьом явищам і процесам. Це ми придумали Бога, в якомусь сенсі матеріалізували його і в нього ж повірили. Нам потрібен був хтось такий, як він, – недосяжний, могутній, мотивуюче-надихаючий, терпеливий... словом, хтось такий, на кого завжди можна з тупою полегкістю спихнути все. А ще такий, який так чи інакше підтримував би в людині спортивний інтерес до себе, непізнаного. Конче потрібен.

Що стосується Елли, бідолашної Елли, випаленої зсередини вогнем власних неспроможностей, то дешева придорожня повія могла бути просто дешевою придорожньою повією, без особливої історії та підтекстів. Просто тілом, з дешевим, як її мешти, іменем.

Якоюсь миті мені здалося, що Елла зараз скаже щось дуже важливе. Визначальне для всіх присутніх. Цього строкатого товариства поважних злидарів та відлюдників. Кожен з присутніх тут претендував на щось більше, але ніхто

достеменно не знав, яке це «щось більше» хоча б на вигляд.

Одна з найбільших проблем невдах полягає в тому, що вони не вміють візуалізувати свої мрії. Уявляти їх в деталях, тим самим спрощуючи рух до втілення цих мрій.

Здалеку знову долинув крик – чи то дитини, чи то пташки. Ми здригнулись.

5

– Нічого не пам'ятаю...

Голос Елли не звучав так, як мав би звучати голос жінки за сорок. Він мляво бринів голосом мертвої людини, висипався холодним піском безтурботності з її дрібнозубого маленького рота. З нього точно не найкраще пахтіло, але певним щодо того я не був. Елла говорила, розмірено хитаючись вперед і назад. Амплітуда цих рухів гіпнотизувала. Мене занудило, але блювати не було чим – ми нормально не їли вже другий день. Десь поблизу крізь ніч мчав потяг.

– Ні, пам'ятаю бабку покійну. Її зжер рак матки ще у вісімдесятих. Мудра жінка була. Хитра. Трьох чоловіків пережила, хоча й доживала останні роки в інтернаті зі слабоумними та каліками. Я любила туди приходити малою. Там було набагато цікавіше, ніж у зоопарку, кіно чи на танцях у клубі. Там був один бевзь із постійно перемотаною головою – мав паршиву звичку битися нею об стіни. Він завжди кричав мені: «Покажи труси, покажи труси, сука!» Я перший раз як почула це, так і змокрила. Мені було вісім, може десять. А бабка... бабка завжди мені казала, що треба жити і робити щось хороше, а не жити і не робити нічого поганого. От. Бабки нема, а слова в голові й досі сидять.

Пі кинув під ноги недопалок і розтер його кедом. Зітхнув. Почухав коліно.

– І як? У тебе вийшло так жити? – Він уважно глянув на її змарнілий профіль.

– Думаю, так. У цьому світі не так багато людей, що роблять його хорошим. Більше виродків, які цим хорошим користуються. А я хороша. – Елла голосно

розсміялась і смачно відхаркнувши, сплюнула на асфальт.

Зорі цієї ночі були дуже близько – здавалось, сягнеш зараз у три скоки на дах заправки, а звідти й рукою їх легко дістанеш.

– Куди далі шлях тримаєш? – Пі наче й не помічав моєї присутності. Хоч я й звик за ці дні, що в нашій з ним команді виконую роль веденого, такого собі наївного Санчо Панси, моя чоловіча гордість вимагала моральних контрибуцій.

– Піду зроблю комусь цей паскудний світ хоч трохи кращим.– Повія, важко зітхнувши, піднялась.– А ви куди?

– Ми в Київ. Їду провідати свого первістка. Йому десять, а я його досі не бачив... Як і всіх інших своїх дітей.

Ось він, Пі, у всій своїй абсурдній безпосередності. У спонтанності рішень, висновків, кроків та зізнань – розповісти першій-ліпшій повіі про ціль своїх мандрів і при цьому мене, свого чи не єдиного по-справжньому вірного друга, тримати в повній (Йосип драний!) безвісності. Якщо, зрозуміло, ці його слова мали хоча б опосередкований стосунок до реальності.

– І багато їх у тебе, дітей цих? – Елла помітно зацікавилась.

– Хто зна, хто зна... Може, двадцять, а може, й сто двадцять. Слухай, а що там у вас, у Дрогобичі, є такого, що вартувало б побачити, якщо нас туди занесе? – Вираз обличчя Пі знову змінився. Про дітей, схоже, він уже забув. Як і про ціль подорожі. Його підсвідоме захоплено креслило потенційні маршрути майбутніх мандрів. Моїх перших мандрів. Наших перших спільних мандрів.

– Е-е-е-е... Сумніваюся, що ви побачите, але ще бабка моя лякала мене тамтешніми упирями. І не тільки бабка, і не тільки мене...

Елла засміялася, оголивши ряди гострих, рідко посаджених зубів. Усмішка та нагадала мені зображення археоптерикса зі шкільного підручника зоології – доісторичного недоптаха, родича динозаврів, котрий так і не зумів остаточно еволюціонувати з плазунів до пернатих. Принаймні, подумав я в ту мить, він спробував. І байдуже, що там про нього думають і говорять люди з другого чи

навіть третього тисячоліття нашої ери. Вони нічого про такі спроби не знають. НІЧОГО! Вони винайшли Інтернет і телебачення. Це вінець їхніх спроб. При цьому вони не навчились лікувати собі подібних від раку. Це я вже мовчу про вихід поза межі Сонячної системи. ЛУЗЕРИ!

- Упирями? - Пі спантеличено стрепенувся. Дитина вона і є дитина.

- Ага, вампірами.- Еллі подобається виглядати розумнішою за себе. В лимонному світлі ліхтаря обриси її обличчя набули таємничості та ледь не потойбічної краси. Доісторичні часи змінилися темним середньовіччям.- Був один у тих історіях, Зельманом звали. Подейкують, що після смерті лякав вечорами людей. Волочився цвинтарями та навколо. А коли прах його пізніше втопили в одному дрогобицькому ставку, то ще багато років по тому під час церковних дзвонів чутно було, як той упир верещить. Така от історія... Коли мені було дванадцять чи щось типу того, я ніби як бачила його. Хоча, швидше за все, то був просто бомж: сунув якогось вечора за мною, мав надію на дармовий гешефт.

- Гешефт, кажеш... Нічого собі! Оце так! - Пі зірвався з місця і несподівано кинувся обіймати Еллу. Та знічено відсахнулася, але не відштовхнула його.- Ти краща шльондра з усіх, кого я знав. Клянуся! І йди вже роби світ кращим. Чи як ти там казала?

Я усміхнувся. Біль не минув, та стало легше. В голові снували римовані рядки віршів, котрим не судилося побачити білого світу. Я завчасно прирікав їх на аборт. Для чого віршам світ, де ім не знайдеться місця під сонцем чужих очей?

- Чи жорстоке життя? - п'яно усміхаючись, запитував сам себе Пі.- Гм... Не більш жорстокеза дошкульні удари граду по голові під час липневої грози. Не більш жорстоке за нас, коли морозяного ранку ми бачимо біля смітника кількамісячне цуценя і розуміємо - ні, тільки собаки мені ще не вистачало в хаті.

А взагалі мені подобається поезія Джима Моррісона. У своїх віршах він писав так, як йому хотілося і що хотілося. Які, у біса, літературні критики і традиції? Що вони знають про вірші з того потаємного боку, де вони народжуються? Це магія, непідвладна навіть її творцям. Це твоє власне право робити зі словами що заманеться або нічого не робити і при цьому нахабно називати це «нічого» віршами.

- Елла! - Пі несподівано гукнув у спину жінці, і та рвучко обернулася, наче чекала на окрик. Світ завмер. Стишилося і мое розбурхане побиттям дихання.

- Що?..- Мені так хотілося знати, чому вона - Елла. Чому саме це ім'я, а не, припустімо, Ельза, Каріна, Альбіна, Лейла чи Діана?.. Та я був поза розмовою. Поза їх історією тривалістю в двадцять шість хвилин однієї з перших цьогорічних травневих ночей. Вона, наче прочитавши мої думки, кинула знічев'я погляд на мене, але швидко перевела його в напрямку гордої постаті в жовтій футболці. Мені кортіло понюхати її шию. Хотілося дати зрозуміти, що я тут - живий та голодний, із сонячним каліфорнійським берегом на грудях, мріями про інші варіації цієї реальності та досі живою вірою в справедливість. Ти глянеш на мене чи ні?.. Ні. Не глянеш. А мені так мало потрібно від тебе. Значно менше, ніж тобі від Пі.

- Ти на кого вчилася після школи? - Пі питає і чухає пальцями щетину на правій щоці. Я знаю цей жест - зворохоблене нутро Пі терміново вимагає щось прийняти. Йому нестерпно болить цей світ. Хтось має говорити з повіями, хтось має їх вислуховувати і розраджувати. Хтось, кому нічого втрачати і нічого бруднити, бо сам брудніший за найбрудніших і в тому чистіший за найчистіших.

- На вчительку... Вчительку початкових класів.

Голос Елли прозвучав розчаровано, і вона пішла. Ритмічний затихаючий крок потонув за краєм ночі та галасливим життям оази цивілізованого життя на заправці. Пі в задумі обернувся до мене, неквапом окинув з ніг до голови мою понівечену, закривавлену постать і скрутно похитав головою.

- Йди вмийся і попроси в когось аптечку... підрихтуємо тебе мінімально і вирушаємо на Київ. У нас як ніколи мало часу.- За мить він підійшов ближче, підбадьорливо глянув мені в очі, дістав з наплічника флягу з горілкою, відпив ковток і, навіть не скривившись, почимчикував до найближчих кущів.

Пі не любив туалетів у приміщеннях.

Пі любив повій і дорогу.

Вже й не пригадати, коли ми познайомилися з Пі. Складається враження, ніби він завжди був у моєму житті, і моє життя без Пі ніколи не було б моїм життям. Як, до прикладу, подвір'я нашої хрущовки ніколи не було б подвір'ям нашої хрущовки без старої, покрученої верби понад лавкою, на довжелезному гіллі якої ми любили колить «літати». Коли тієї верби не стало (світ комунальних служб має свої закони та логіку вчинків), зникла і якась важлива частина нас. Присягаюсь.

На газетній вирізці, датованій 1997 роком, на чорно-білому фото з центрального майдану Дубна, серед святкового натовпу з приводу Дня Незалежності стоїть пара хлопчиків: в одного, в простенькому, але охайному одязі, трохи відкритий рот і задерте вгору перелякане чи, ліпше сказати, щиро здивоване обличчя – невідомо, що так захопило увагу дитини; в іншого, в одязі дорожчому, але не такому охайному, – пронизуючий погляд спідлоба, подряпина на підборідді й вираз обличчя бувало бешкетника, для якого чим небезпечніше, тим веселіше.

Те фото я знайшов випадково, переглядаючи через роки в читальному залі міської бібліотеки старі підшивки з газетами дев'яностих. Важко сказати, що я шукав, – швидше за все, мені просто подобалося зависати в бібліотеці. Сторінку з фото я потайки відчикрижив, удома акуратно вирізав знімок і пришпилити до стіни. Як не крути, але то було одне з небагатьох наших спільних фото тих років: такий характерно розгублений я – і такий незмінно авантюрний Пі.

В ті, ще зовсім дитячі і на перший погляд безтурботні роки, Пі мав стійку репутацію азартного психа, вуличної грози для найменших і ледве не гуру для однолітків. Говорив він мало, проте вчинки його були красномовнішими за будь-які слова будь-кого з тих, кого ми знали.

Говорили, що якось на Пі напала скажена собака, і той у нерівному поединку перегриз горлянку злому псу. Ніхто з нас того не бачив, але брат однокласника Інни з третього під'їзду особисто знав хлопака, що був свідком тієї лихої пригоди. Іншим разом Пі відбив у гицелів дворового улюбленця Джека, розстрілюючи їх з балкона з рогатки, – псу вдалося втекти, а роздраконені гицелі погрожували відірвати малому голову. А ще Пі любив навідуватися до «Едельвейса», бару на першому поверсі сусіднього будинку, куди батьки категорично забороняли нам заходити і де вечорами, окрім чорних випивак, інколи засідали «важливі люди»

нашого міста. Вони і пару гривень на лапу могли кинути, і пістолет дати потримати. Це я мовчу про те, що Пі абсолютно не боявся циган, вільно говорив із ними, гуляв їхніми районами та мав таємні справи з тими, кого ми боялися як чуми! Хто, якщо вірити чуткам, крав дітей та чистив квартири порядних міщан.

Також Пі лазив дахами багатоповерхівок, пробирався в чужі гаражі, крав у приїжджих кримчан кавуни, а одного разу проїхався перед нами на вагоні електрички, після чого на ходу зіскочив з нього і підвернув ногу, чим ще більше укріпився в статусі психа – сміливого, рішучого, але все ж таки психа.

Навряд чи хтось зі старших або, тим паче, наших ровесників пам'ятає, коли Пі стали називати Пі і що те прізвисько значить. Що там казати: навіть його мама Олена Андріївна, сувора вчителька англійської мови з єдиної на той час гімназії нашого містечка, власниця тупуватого ротвейлера Барона (Пі від причетності до цього чорнобокого слинька всіляко відхрещувався), називала свого сина Пі. А оскільки до школи він не ходив, бо Олена Андріївна, з дозволу незрозуміло яких установ, сама займалася освітою єдиного сина, ніхто й гадки не мав – Андрій він, Володька, Саня, Едуард чи сраний Пітер Пен.

Пі, коли в нього запитували, чому він Пі, презирливо дивився на допитливого співрозмовника, демонстративно спльовував, закладав руки до кишень куцих дитячих шортів і мовчки йшов. Так було в його вісім, і так було в його вісімнадцять. Одне з двох: або він так і не зміг подорослішати, або (цей варіант нині видається мені більш реалістичним) дорослим він став у дуже ранньому віці.

На користь останнього були вагомні підстави: років із семи Пі вперто тримався різношерстих компаній дорослих, рідко приділяючи увагу нам – своїм одноліткам і потенційним друзям.

Один із тодішніх друзів Пі – Косий, учитель історії в місцевій бурсі, – разом із старшим братом тримав через дорогу від нас імпровізований відеосалон у кіоску. Саме Косий прищепив Пі любов до кінематографа. І хай фільми на відеокасетах тієї епохи були нікчемної піратської якості та з одноголосим гугнявим перекладом, ці деталі нікого не хвилювали. Пі часто зависав у кіоску Косого, переглядаючи «новинки» кіно, після чого розсипався на всі боки влучними цитатами з фільмів, затискаючи пальцями ніс та з кумедним акцентом пародіюючи російськомовний дубляж. До завершення нашого навчання в школі це минулося, хоча час від часу в розмовах із Пі на поверхню виринали цілі уривки піратських кінодубляжів дев'яностих. Пі ностальгував за своїми першими

знайомствами з Робокіпом, Термінатором, Фредді Крюгером, Чорнокнижником та Чужим. Сучасний кінематограф його абсолютно не цікавив.

- Теперішнє кіно - як гумова баба,- не втомлювався повторювати Пі.- І ніби баба, але щось з нею завжди не так.

Окрім кіногурмана й бариги-педагога Косого були ще патлаті хіппі в третій заяложеній джинсі з деренчливими гітарами за спинами та нескінченними бесідами про метафізику творчості «The Doors», «Jefferson Airplane», «Pink Floyd» та інших богів позачасся; вічно галасливі й бухі панки з опущеними ірокезами, роздовбаними черевиками і футболками із «Sex Pistols», «Гражданскою Оборонаю» та принтами «Punk not dead»; напівживі алкаші з усього району - з гнилими зубами і пропитими очима, що збиралися чомусь саме в нашому дворі; фальшиво грізна тутешня гопотня з екранними личинами поганих хлопців,- і з усіма Пі знаходив якщо не спільну мову, то мовчазне порозуміння, що передбачало право на присутність у тій чи іншій тусівці.

Поводився він зі старшими стримано, не виявляючи хворобливого захоплення їхніми світами та інтересами. Тоді як старші малому всіляко респектували, і кожен другий, якщо не перший, приміряв на себе роль старшого брата. Брата, що навчить, роздуплить, підтримає і захистить за потреби.

Скажу чесно: дивилися ми на такого Пі зі святенницьким захватом і непідробною повагою. Коли комусь із наших випадало привітатися з цим психом за руку, значило те для всіх ну ду-у-у-же багато! Обраний наче перебирав частину величі та досвідів Пі і якийсь час потому навіть поводився інакше. Сміливіше. Гоноровіше. Впевненіше. Викличніше. Вільніше.

І то була далеко не гра - світ дітей тільки обіжно видається казкою із безпечними декораціями та хеппі-ендом. Якщо придивитися уважніше, можна помітити: світу цьому не бракує ані прагматизму, ані жорстокості, ані зверхності сильніших над слабшими, ані ненависті, ані всього іншого, про що ми говоримо, коли намагаємось змалювати цинічний світ дорослих. Діти теж убивають. Хоча й роблять це безкровними методами: словами та вчинками.

- Діти - квіти! - говорив Пі.- Крокуси. Спочатку вони критично знижують твій тиск, а потім... а потім твоє серце несподівано завмирає.

Маю підозри, що саме в колі тих дорослих бахурів Пі досконало вивчив мистецтво добротного пацанячого мату, спробував і спиртне, і цигарки, і картярські ігри. Там же, я певен, він уперше почув багато з того, про що порядні батьки зі своїми невинними дітками у віці восьми чи навіть десяти років не наслідуються заговорити, нарікаючи потім на негативні впливи вулиці та передчасне дозрівання.

Пі випередив і нас із нашим часом, і себе.

7

Не знаю, чому я згадую про це саме зараз, та якогось літа в другій половині 90-х, знічев'я блукаючи на самоті між гаражами, я застукав Пі та ще одного трохи старшого пущвірінка за не вельми зрозумілим мені заняттям: ті зосереджено витискали вміст тубиків клею «Момент» у звичайні кульки, після чого спрагло вдихали з них розляпану всередині жовтаву бридоту.

На мою присутність хлопаки особливо не зважали, хоча й помітили, як я підходив. Судячи з того, як за трохи Пі з напівзакритими очима почав дертися на іржаву стінку гаража, немов намагаючись пройти крізь неї всередину, ввижалося йому щось питомо позамежне. Я поспіхом лишив їх за гаражами, намагаючись не домислювати дитячими мізками зайвого.

Приблизно тоді нашим будинком поповзли мацаки чуток, що Пі наркоман і дітям небажано підтримувати з ним будь-які стосунки. Мало хто сприйняв це серйозно: харизма самовпевненого хулігана та ореол таємничості навколо нього брали гору над недалекими пересторогами дорослих. Навіть якщо і так, то це особиста справа Пі, його життєвий вибір.

Зрештою, що дорослі могли знати про наше життя? Вони жили цілком іншим. У них була своя дідівщина – у нас своя. І єдине, що нас єднало, окрім спільного унітаза та кухонного столу, – це те, що і в їхньому, і в нашому світі безтілесні духи так і лишалися безтілесними духами.

Пі ніколи не був наркоманом. НІКОЛИ! Це так, щоб ви мали на увазі: наркотики в житті Пі нічого ніколи не вирішували. Якщо й були якісь дійсно небезпечні речовини чи препарати, то всі вони містилися всередині самого Пі. Він сам був залежністю для багатьох. Солодкою і болючою, як любов, котра несподівано падає нам на голову і так само несподівано зникає.

– Любов має колір і властивості першого снігу, – замріяно повторював Пі. – Ніжна, цнотлива білосніжна барва, короткочасна і ледь вловима. Потрапивши до рук людських, вона лишає по собі тільки воду. Солону на смак, мертву на дотик.

8

На вулиці тоді стояли напівпритомні дев'яності, і люди існували самі по собі.

Пі, як і я, виховувався без батька. Справи в них, чесно кажучи, йшли значно краще, ніж у нас. Олена Андріївна, окрім уроків у школі, активно підробляла репетитором з англійської для недалеких бовдурів із заможних сімей – окремі батьки завбачливо переймалися майбутнім своїх короткозорих нащадків. Тому у Пі вдома і м'ясо було, і книжки нові з'являлися на полицях (Пі відверто нехтував цим скарбом), і перша в нашому дворі «Dendy» з'явилася теж у них, і подарунки під подушку Миколай справно приносив, і покласти під ялинку щось хороше Дід Мороз ніколи не забував, був Пі слухняним чи ні. Це я вже мовчу про новий одяг, кросівки на липучках, футбольні м'ячі, ракетки для бадмінтону, настільний футбол і кишенькові гроші. Пі ставився до сімейного достатку прохолодно, викликаючи цим у бідакуватих заздрісників ледь не благоговійний трепет. Кожен з нас хоча б раз мріяв опинитися на його місці.

Щодо батька Пі, то вже значно пізніше, після смерті Олени Андріївни, Пі розповів мені, що татко його про існування сина взагалі не здогадується. Принаймні так казала його мама. Вона розповіла Пі, що той був звичайнісіньким студентом «кулька», хистким бенкетуном- балагуром, добродушним духовиком-горопахою, що інколи халтурив на похоронах та весіллях, а переважно, нудьгуючи, сновидою плівся життям. Він був значно молодшим за неї і родом з дитбудинку.

Всю провину за відсутність у Пі батька вона взяла на себе й попрохала сина не паскудити ім'я татуса лихими думками та образами. Ще Олена Андріївна

розповіла, що в того хлопця були гарні пухкі губи і ніжні руки – великі та незграбні, але диявольськи пестливі й уважні. А не сказала вона студенту про свою вагітність, бо боялася, що той, не дай Боже, вкоротить собі віку, осоромившись перед світом та людьми через злягання зі значно старшою за себе шкільною «училкою».

Загалом мама в Пі була чудова – навіть у цьому ми йому заздрили. Ніхто ніколи не чув, щоб вона його сварила, ганила чи хоча б підвищувала голос. Не кажучи вже про побої, що чинилися в кожній другій сім'ї тієї нервової епохи. Хоча дати прочухана йому було за що, і ми – свідки багатьох діянь Пі – про це добре знали. Знали і глухо мовчали. Ніхто з нас не був зацікавлений у тому, щоб зіпсувати усталений образ хоча б чогось ідеального в полі нашого зору.

Чого вартували тільки вечірні тусівки Пі в бесідці з ватагами зальотних панків чи старшими пацанами з двору та їхніми дівками з цигарками в ротах. Нас трусило від одних тільки припущень, що там відбувається і про що мовиться!..

Коли батьки заганяли нас мало не силоміць спати, ми, наче принішклі пуголовки з напіввідкритими пельками, до болю в скронях вслухалися з-під ковдри в п'яні крики, що лунали з бесідки, намагаючись усотати до найменших подробиць усе роблене там. Не знаю, як Пі вдавалося знаходити компроміс із матір'ю і як вона ставилася до гулянок сина, але факт лишався фактом: Пі й далі гульбенив пізніми вечорами з тутешніми і зайшлими дорослими.

При цьому маму він любив так, що коли йому випадало згадати про неї в розмові, голос Пі починав звучати ніжно й тонко, майже по-дівчачому, і в тому всьому не залишалося й сліду від звичного хуліганського образу. Такі от дитячі метаморфози.

Між тим, Пі лишався дитиною. Час від часу він зависав і з нами. Ділився новими досвідами, гострими словечками, карколомними історіями, паршивими манерами та тривожними настроями дорослого світу... Рідше – мріями, навіяними кіношними образами.

Був період, коли Пі жив і бачив себе кілером, чим геть проїв наші юні вуха. Він уявляв себе в довгому пальті поверх білої футболки, у чорній шапочці та сонцезахисних окулярах, з незворушно черствим обличчям та «Beretta 92FS» у руці. Пі казав, що кращого фільму, де було б стільки різної та незвичайної зброї,

він не знає. Коли ж я вперше побачив «Леона», то не міг відірвати погляду від тендітної Наталі Портман. Герой Жана Рено, хоча й вселяв у мене хлопчаче захоплення, видавався приреченим самотником-вовкулакою. Від нього навіть через скло телеекрана віяло протухлим яечним жовтком смерті.

Окрім того, Пі мав звичку безпardonно колупатися в носі і стріляти виловленими там кальмарами у присутніх. Під час цієї процедури, не зводячи зі співрозмовника погляду великих сіро-зелених очей, він міг захоплено розповідати про голі груди Іванки з другого під'їзду, яка вчора вночі буцімто демонструвала їх у бесідці, безсоромно приспустивши ліфчик до живота.

Кінець ознакомительного фрагмента.

Купити: https://tn.knigapoisk.com/ru/martinyuk_serg-y/kap-tan-smutok

Текст предоставлен ООО «ИТ»

Прочитайте эту книгу целиком, купив полную легальную версию: [Купити](#)